

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.57.365-378>

УДК 721.01

Шулик Василь Васильович

Доктор архітектури, професор кафедри містобудування,

Харківський національний університет

міського господарства імені О.М. Бекетова

v-shulik@ukr.net, vshulik1965@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-2587-1617>

ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ У ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ ПРОЕКТУВАННЯ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД

Анотація: в роботі наводиться короткий аналіз теоретичних основ і практичного досвіду проектування будівель і споруд із врахуванням потреб осіб з інвалідністю.

Ключові слова: універсальний дизайн, технічне регулювання, інклюзивність, державні будівельні норми.

Постановка проблеми. Відомо, що конвенція про права осіб з інвалідністю, яка є чинною в Україні із 6 березня 2010 року, має за мету заохочення, захист й забезпечення повного й рівного здійснення всіма особами з інвалідністю всіх прав людини й основоположних свобод, а також заохочення поважання притаманного їм достоїнства [1,2].

Задля вирішення питань з формування специфічного середовища, що враховує потреби осіб з інвалідністю, уведене поняття - "універсальний дизайн", яке означає дизайн предметів, програм та послуг, покликаний зробити їх максимально можливою мірою придатними для використання для всіх людей без необхідності адаптації чи спеціального дизайну.

Вагомий внесок для впровадження принципів універсального дизайну зробив американський архітектор Рон Мейс. Він почав використовувати термін «універсальний дизайн» та зауважив, що «універсальний дизайн не є новою наукою, стилем або чимось унікальним. Він вимагає лише усвідомлення необхідності ринкових відносин і поміркованого підходу, щоб зробити все, що ми проектуємо і виробляємо, таким, щоб цим повною мірою могла користуватися кожна людина». Рон Мейс у 1997 році очолив групу осіб, яка розробила сім принципів універсального дизайну (Universal Design) [3]. **Завдяки семи принципам Універсального Дизайну** [4] речі, простір, послуги, взаємодія між людьми стають зручними, безпечними, доступними.

Згідно положень статті 9 вище вказаної конвенції [1], щоб надати особам з інвалідністю можливість вести незалежний спосіб життя й усебічно брати

участь у всіх аспектах життя, держави-учасниці мають вживати належних заходів для забезпечення осіб з інвалідністю доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, як у міських, так і в сільських районах. Ці заходи, які включають виявлення й усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають доступності, повинні поширюватися, зокрема й на будинки, дороги, транспорт й інші внутрішні та зовнішні об'єкти, зокрема школи, житлові будинки, медичні установи та робочі місця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Однією із важливих складових цілісної системи безпеки держави є убезпечення середовища життєдіяльності людини, в тому числі нарівні з іншими й осіб з інвалідністю, загалом та будівель і споруд зокрема, за рахунок реалізації комплексу взаємопов'язаних рішень та механізму нормативно-правового, організаційного та технічного характеру. Одним із головних напрямків здійснення державної технічної політики у будівництві є технічне регулювання.

У свою чергу, технічне регулювання у будівельній галузі визначається відповідними законами, нормативно-правовими і нормативними актами та нормативними документами. Нормування і стандартизація у сукупності з процедурами оцінки відповідності та здійснення ринкового нагляду складають сферу технічного регулювання у будівництві, спрямованого на забезпечення надійності та безпеки об'єктів і життєвого середовища. В Україні окремим питанням формування системи технічного регулювання приділялася увага багатьох практиків і науковців. Серед них: Д.В. Барзилович, В.Г. Тарасюк, М.Л. Гринберг, М.В. Омеляненко та інші [5, 6].

Основне стратегічне завдання технічного регулювання – формування сучасної нормативної бази, інтегрованої у міжнародний нормативно-правовий простір шляхом послідовної містобудівної політики, оновлення основних фондів, створення сприятливих умов для добросовісної конкуренції серед виробників продукції будівельного призначення, проектування і спорудження сучасних об'єктів промислового і соціального призначення [7]. Нині у вітчизняній будівельній галузі створена і реалізується модель регулювання, яка базується на засадах Євросоюзу зі збереженням національних технічних традицій (рис. 1).

Серед базових законодавчих актів України, які визначають основні принципи технічного регулювання, – це Господарський кодекс України, Закони України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», «Про будівельні норми», «Про стандартизацію». Так, згідно зі статтею 15 Господарського кодексу України у сфері господарювання при технічному регулюванні

застосовуються технічні регламенти, стандарти, кодекси усталеної практики та технічні умови. Наприклад, є відповідні накази профільного міністерства [8] та державні будівельні норми [9], що регулюють порядок розроблення та склад і зміст проектної документації на будівництво.

Метою публікації є аналіз теоретичних основ і практичного досвіду проектування будівель і споруд із врахуванням потреб осіб з інвалідністю.

Рис.1. Нормативна база у системі технічного регулювання.

Основний матеріал. В Україні на протязі останніх років приділяється значна увага впровадженню принципів універсального дизайну до процесу проектування та будівництва будівель і споруд. На сьогодні є чинними ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення (чинні від 1 квітня 2019 року) [10]. Це результат значної роботи колективу авторів, які намагались максимально врахувати потреби осіб з інвалідністю. Даний норматив включає в собі декілька розділів, серед яких є вимоги до земельних ділянок, вимоги до планувальної організації будівель та споруд, особливі вимоги до середовища життєдіяльності маломобільних груп населення тощо.

Практичний досвід використання положень вказаного вище нормативного документу накопичений в ході відпрацювання проектних рішень для тих чи інших об'єктів фахівцями ТОВ «Група компаній СП» [11-13].

Приклад 1. Нове будівництво 11-ти поверхового багатоквартирного житлового будинку з вбудованими приміщеннями громадського призначення (відокремлена частина «а» та відокремлена частина «б») по вул. Степового фронту, 6 у м. Полтава [11], (рис.2).

Рис. 2. Загальний вигляд житлового будинку.

Проектом передбачені заходи щодо забезпечення доступності об'єкту проектування для маломобільних верств населення відповідно до ДБН В.2.2-40-2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» та завдання на проектування:

- передбачено облаштування на майданчику для зберігання автотранспорту місця (3,5 x 5,5 м) для стоянки автотранспорту інвалідів, позначені відповідними знаками дорожнього руху встановленого зразка (рис.3);

- повздовжній граничний ухил шляху руху по ділянці об'єкту проектування, по якому можливий проїзд інвалідів на кріслах-колясках, становить 5%. Поперечний ухил шляху руху прийнятий у межах 2%. Висота бордюрів по кромках пішохідних шляхів прийнята не менш 0,05 м;

- на прилеглий території в місцях перетину тротуарів з проїздами та автостоянками передбачені пандуси з ухилами 1:10 без бордюрів (втоплені бетонні борти) для проїзду людей у інвалідних візках, з дитячими, вантажними чи іншими візками;

- входи в приміщення 1-го поверху обладнані пандусами з нормативним ухилом та бортиками висотою 0,05 м та мають огорожу с поручнями на висоті 0,7 і 0,9 м; передбачено підйомник для візків при вході до під'їзду житлової частини (рис.4).

- ширина всіх основних дверних прорізів (не менша 0,9 м) та проходів для відвідувачів запроектована з урахуванням безперешкодного пересування маломобільних верств населення. Глибина тамбурів прийнята 1,8 м, при ширині 2,2 м. На першому поверсі кабінки туалету для відвідувачів запроектовані універсальними для користування усіма групами населення.

- двері кабін ліфтів мають ширину 0,9 м. Кнопки кабін ліфтів – з тактильними позначками. Передбачена наявність звукового сигналізатора та голосового інформатора.

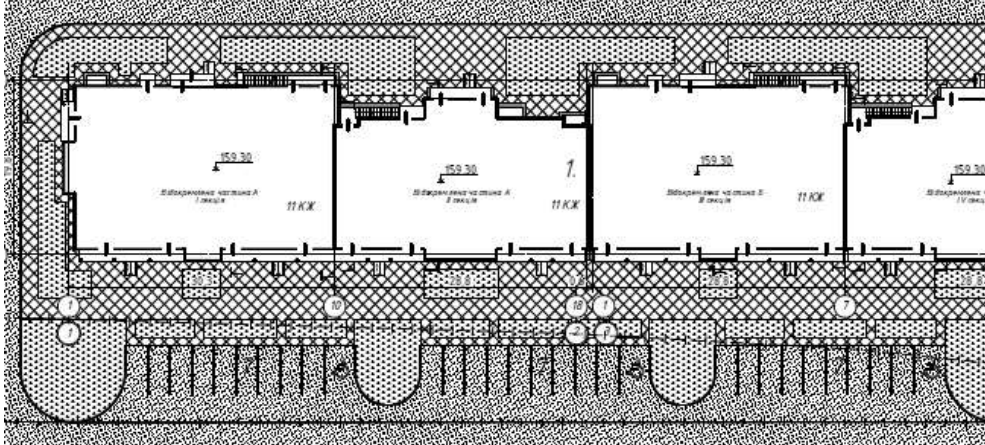

Рис. 3. Фрагмент генплану житлового будинку

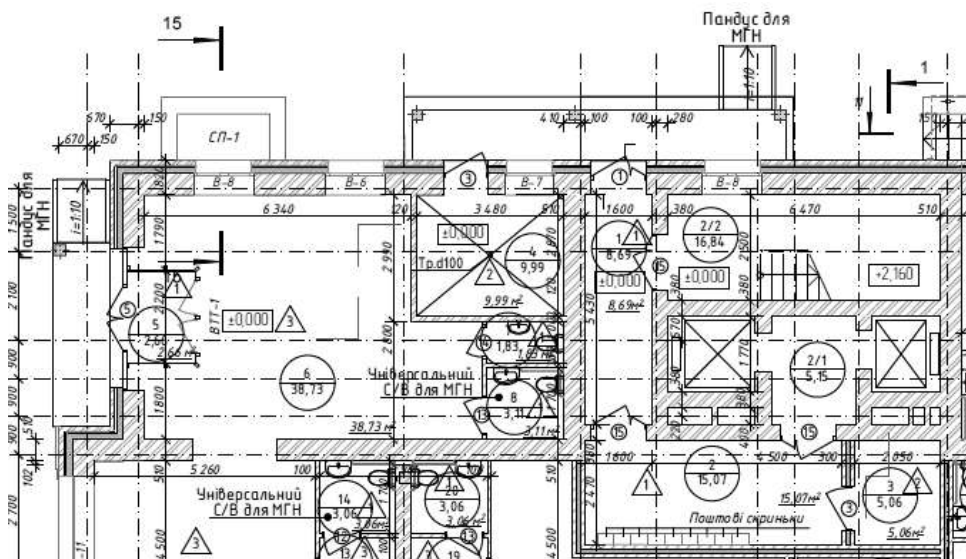

Рис. 4. Фрагмент плану першого поверху житлового будинку.

Приклад 2. Центр громадської безпеки в с. Токарі Лохвицького району Полтавської області [12], (рис.5).

Робочим проектом передбачені заходи, які враховують потреби інвалідів та інших маломобільних груп населення: територія закладу забезпечена доступом для маломобільних груп населення, передбачені місця стоянки для автотранспорту маломобільних верств населення (рис.6), входи до адміністративного блоку обладнані пандусами для заїзду інвалідних колясок, прийняті нормативні розміри проходів на шляху руху осіб з інвалідністю, на

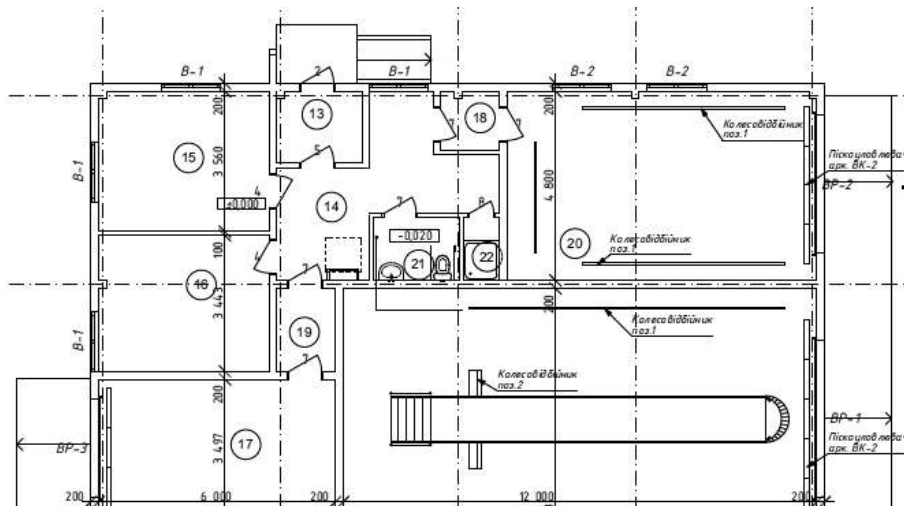

Рис. 7. Фрагмент плану першого поверху центру громадської безпеки.

Приклад 3. Нове будівництво багатоквартирної житлової забудови (житловий будинок № 1 з вбудовано-прибудованими приміщеннями громадського призначення (1, 2 та 3 черги будівництва) та житловий будинок № 2 (4 та 5 черги будівництва) та напівпідземний паркінг (6 черга будівництва) по вул. Великотирнівській 9а у м. Полтава [13], (рис.8).

Рис. 8. Загальний вигляд житлового будинку.

Проектом передбачені заходи щодо забезпечення доступності об'єкту проектування для мало мобільних верств населення відповідно до ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будинків і споруд» та завдання на проектування:

- передбачено облаштування на майданчику для зберігання автотранспорту місця (3,5 x 5,5 м) для стоянки автотранспорту мало мобільних верств населення, що позначені відповідними знаками дорожнього руху встановленого зразка;

- повздовжній граничний ухил шляху руху по ділянці об'єкту проектування, по якому можливий проїзд інвалідів на кріслах-колясках, становить 5%, поперечний ухил шляху руху прийнятий у межах 2%, висота бордюрів по кромках пішохідних шляхів прийнята не менш 0,05 м;

- на прилеглий території в місцях перетину тротуарів з проїздами та автостоянками передбачені пандуси з ухілами 1:12 без бордюрів (втоплені бетонні борти) для проїзду людям у інвалідних візках, з дитячими, вантажними чи іншими візками;

- входи в приміщення 1-го поверху обладнані пандусами (рис. 9) з нормативним ухилом та бортиками висотою 0,05 м та мають огорожу с поручнями на висоті 0,7 і 0,9 м; передбачено підйомник для візків при вході до під'їзду житлової частини.

- ширина всіх основних дверних прорізів (не менша 0,9 м) та проходів для відвідувачів запроектована з урахуванням безперешкодного пересування мало мобільних верств населення; глибина тамбурів прийнята 1,8 м, їх ширина 2,2 м;

- на першому поверсі адміністративного блока 2 кабінети туалету для відвідувачів запроектовані універсальними для користування усіма групами населення.

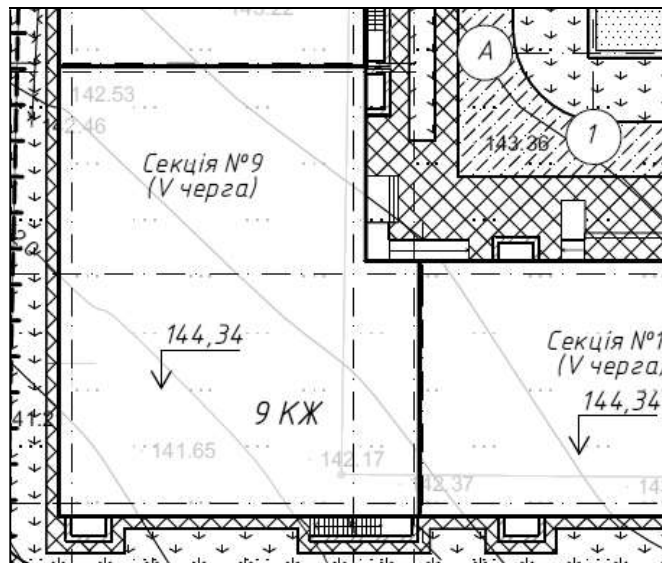

Рис. 9. Фрагмент генплану житлового будинку, пандуси.

Зважаючи на певний досвід виконання проектних робіт з моменту введення в дію ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення», слід також зупинитися на окремих моментах, що стосуються його неузгодженості з іншими нормативними документами. У даному нормативі наведений опис нормативної ширини маршу сходів всередині будівлі – не менше 1,35 м [ДБН В.2.2-40:2018, стор.17]. Така вимога не узгоджена із положеннями іншого «ДБН В.2.2-15:2019 Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення» [14], де найменша ширина маршу в секційних, коридорних і галерейних будинках має бути 1,2-1,35 м. Даний нормативний документ, затверджений пізніше попереднього. Також існує розбіжність з положеннями «ДБН В.2.2-9:2018 Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди. Основні положення» [15], де мінімальна ширина сходових маршів допускається 0,9-1,2-1,35 – залежно від кількості осіб на поверсі (приміщеннях).

Також слід зазначити, що на сьогодні незначна кількість заводів-виробників пропонують типи маршів шириною 1,35 для поверхів висотою 3 м (нам вдалося знайти лише один в країні). Більшість виробників налаштовані на виготовлення виробів за серіями радянських часів, де відсутній сходовий марш шириною 1,35 м для будинків висотою поверху 3 м (див. - серія 1.151.1-7 марші сходові залізобетонні для житлових будинків із висотою поверху 3.0 м), а є лише для будинків із висотою поверху 3,3; 3,6 та 4,2 м (див. - серія 12511-4 сходові марші для громадських будинків)

Це призводить до непорозумінь у ланцюгу відносин: проектувальник – експертиза – замовник проекту – виконавець будівництва. Ми вважаємо, що існує потреба в уточненні окремих вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення», а саме – чи доцільно прив'язувати внутрішні сходи і сходові марші до одного параметра 1,35 м, також обов'язковою умовою введення таких документів у дію має бути їх співставлення, як із новими, так і вже діючими вимогами, що наведені в інших нормативних документах.

Висновки: Загалом з моменту набуття чинності конвенції про права осіб з інвалідністю, в країні проведена значна робота на всіх рівнях щодо заохочення, захисту й забезпечення повного й рівного здійснення всіма особами з інвалідністю всіх прав людини й основоположних свобод, а також у заохоченні поважання притаманного їм достоїнства.

Дієвість принципів універсального дизайну в Україні забезпечується реалізацією багатьох нормативних документів, зокрема в галузі будівництва – відповідними державними будівельними нормами.

Практика використання вказаного вище нормативного документу показує його суттєву адаптацію до міжнародних документів про права осіб з

інвалідністю, однак є окремі питання щодо узгодженості з іншими вимогами інших нормативних документів для будівництва в Україні.

Це призводить до певних непорозумінь у ланцюгу відносин: проектувальник – експертиза – замовник проекту – виконавець будівництва. Існує потреба в уточненні окремих вимог державних будівельних норм, що регулюють питання забезпечення інклюзивності будівель і споруд, також обов'язковою умовою уведення таких документів у дію має бути їх співставлення, як із новими, так і вже діючими нормативами.

Список бібліографічних посилань:

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 (дата звернення: 10.04.2020).
2. Права людей з інвалідністю. 10 років Конвенції. URL: <https://naiu.org.ua/prava-lyudej-z-invalidnistyu-10-rokiv-konventsii> (дата звернення: 10.04.2020).
3. Доступність та універсальний дизайн: навчально-методичний посібник. Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В. – К. 2013. – 128 с.
4. Принципи універсального дизайну. URL: <http://ud.org.ua/publikatsiji/11-printsipi-universalnogo-dizajnu> (дата звернення: 10.04.2020).
5. Ісаєнко Д. В. Концептуальні засади системи технічного регулювання у будівництві / Д.В. Ісаєнко // Промислове та цивільне будівництво, 2019, №1, стор.15-19.
6. Лагунова І.А. Технічне регулювання як механізм публічного управління ризиками у будівництві: шляхи та перспективи розвитку / І.А. Лагунова // Інвестиції: практика та досвід, 2019, №1, стор.90-96.
7. Адріанов В. П. Особливості та проблеми технічного регулювання у будівництві / В.П. Адріанов // Промислове та цивільне будівництво, 2019, №2, стор.31-37.
8. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 № 45 «Про затвердження Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів» Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 1 червня 2011 р. за № 651/193899.
9. ДБН А.2.2-3-2014 Склад та зміст проектної документації на будівництво [на заміну ДБН А.2.2-3-2012, чинні від 01.10.2014]. Вид. офіц. Київ: Мінрегіон України, 2014. 34 с. (Інформація та документація).

10. ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. [на заміну ДБН В.2.2-17-2006; чинний з 01.04.2019]. Вид. офіц. Київ: Мінрегіон України, 2018. 64 с. (Інформація та документація).

11. Нове будівництво 11-ти поверхового багатоквартирного житлового будинку з вбудованими приміщеннями громадського призначення (відокремлена частина «а» та відокремлена частина «б») по вул. Степового фронту, 6 у м. Полтава [Електронний ресурс]: Архів проектних рішень / ТОВ «Група компаній СП». Електрон.текст, графічні матеріали. Полтава. 2020. 1 електрон.опт.диск (жорст.диск зовн. Transcend).

12. Центр громадської безпеки в с. Токарі Лохвицького району Полтавської області [Електронний ресурс]: Архів проектних рішень / ТОВ «Група компаній СП». Електрон.текст, графічні матеріали. Полтава. 2020. 1 електрон.опт.диск (жорст.диск зовн. Transcend).

13. Нове будівництво багатоквартирної житлової забудови (житловий будинок №1 з вбудовано-прибудованими приміщеннями громадського призначення (1, 2 та 3 черги будівництва) та житловий будинок №2 (4 та 5 черги будівництва) та напівпідземний паркінг (6 черга будівництва) по вул. Великотирнівській 9а у м. Полтава [Електронний ресурс]: Архів проектних рішень / ТОВ «Група компаній СП». Електрон.текст, графічні матеріали. Полтава. 2020. 1 електрон.опт.диск (жорст.диск зовн. Transcend).

14. ДБН В.2.2-15:2019 Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення [на заміну ДБН В.2.2-15-2005, ДБН В.3.2-2-2009; чинний з 01.12.2019]. Вид. офіц. Київ: Мінрегіон України, 2019. 39 с. (Інформація та документація).

15. ДБН В.2.2-9:2018 Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди. Основні положення. [на заміну ДБН В.2.2-9-2009; чинний з 01.06.2019]. Вид. офіц. Київ: Мінрегіон України, 2019. 45 с. (Інформація та документація).

References

1. Konventsiia pro prava osib z invalidnistiu. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 (data zvernennia: 10.04.2020). (in Ukrainian)

2. Prava liudei z invalidnistiu. 10 rokiv Konventsii. URL: <https://naiu.org.ua/prava-lyudej-z-invalidnistyu-10-rokiv-konventsii> (data zvernennia: 10.04.2020). (in Ukrainian)

3. Dostupnist ta universalnyi dyzain: navchalno-metodychnyi posibnyk. Azin V. O., Hrybalskyi Ya. V., Baida L. Yu., Krasiukova-Enns O. V. – K. 2013. – 128 s.

4. Pryntsyru universalnoho dyzainu. URL: <http://ud.org.ua/publikatsiji/11-printsipi-universalnogo-dizajnu> (data zvernennia: 10.04.2020). (in Ukrainian)

5. Isaienko D. V. Kontseptualni zasady systemy tekhnichnoho rehuliuвання u budivnytstvi / D.V. Isaienko // Promyslove ta tsyvilne budivnytstvo, 2019, №1, stor.15-19. (in Ukrainian)
6. Lahunova I.A. Tekhnichne rehuliuвання yak mekhanizm publicnogo upravlinnia ryzykamy u budivnytstvi: shliakhy ta perspektyvy rozvytku / I.A. Lahunova // Investytsii: praktyka ta dosvid, 2019, №1, stor.90-96. (in Ukrainian)
7. Adrianov V. P. Osoblyvosti ta problemy tekhnichnoho rehuliuвання u budivnytstvi / V.P. Adrianov // Promyslove ta tsyvilne budivnytstvo, 2019, №2, stor.31-37. (in Ukrainian)
8. Nakaz Ministerstva rehionalnogo rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnogo hospodarstva Ukrainy vid 16.05.2011 № 45 «Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia proektnoi dokumentatsii na budivnytstvo ob'ektiv» Zareiestrovano v Ministerstvi yustytsii Ukrainy 1 chervnia 2011 r. za № 651/193899. (in Ukrainian)
9. DBN A.2.2-3-2014 Sklad ta zmist proektnoi dokumentatsii na budivnytstvo [na zaminu DBN A.2.2-3-2012, chynni vid 01.10.2014]. Vyd. ofits. Kyiv: Minrehion Ukrainy, 2014. 34 s. (Informatsiia ta dokumentatsiia). (in Ukrainian)
10. DBN V.2.2-40:2018 Inkliuzyvnist budivel i sporud. Osnovni polozhennia. [na zaminu DBN V.2.2-17-2006; chynnyi z 01.04.2019]. Vyd. ofits. Kyiv: Minrehion Ukrainy, 2018. 64 s. (Informatsiia ta dokumentatsiia). (in Ukrainian)
11. Nove budivnytstvo 11-ty poverkhovoho bahatokvartyrnogo zhytloвого budynku z vbudovany my prymishchenniamy hromadskoho pryznachennia (vidokremlena chastyna «a» ta vidokremlena chastyna «b») po vul. Stepovoho frontu, 6 u m. Poltava [Elektronnyi resurs]: Arkhiv proektnykh rishen / TOV «Hrupa kompanii SP». Elektron.tekst, hrafichni materialy. Poltava. 2020. 1 elektron.opt.dysk (zhorst.dysk zovn. Transcend). (in Ukrainian)
12. Tsentр hromadskoi bezpeky v s. Tokari Lokhvytskoho raionu Poltavskoi oblasti [Elektronnyi resurs]: Arkhiv proektnykh rishen / TOV «Hrupa kompanii SP». Elektron.tekst, hrafichni materialy. Poltava. 2020. 1 elektron.opt.dysk (zhorst.dysk zovn. Transcend). (in Ukrainian)
13. Nove budivnytstvo bahatokvartyrnoi zhytlovoi zabudovy (zhytlovyi budynok №1 z vbudovano-prybudovany my prymishchenniamy hromadskoho pryznachennia (1, 2 ta 3 cherhy budivnytstva) ta zhytlovyi budynok №2 (4 ta 5 cherhy budivnytstva) ta napivpidzemnyi parkinh (6 cherha budivnytstva) po vul. Velykotyrnivskii 9a u m. Poltava [Elektronnyi resurs]: Arkhiv proektnykh rishen / TOV «Hrupa kompanii SP». Elektron.tekst, hrafichni materialy. Poltava. 2020. 1 elektron.opt.dysk (zhorst.dysk zovn. Transcend). (in Ukrainian)
14. DBN V.2.2-15:2019 Budynky i sporudy. Zhytlovi budynky. Osnovni polozhennia [na zaminu DBN V.2.2-15-2005, DBN V.3.2-2-2009; chynnyi z

01.12.2019]. Vyd. ofits. Kyiv: Minrehion Ukrainy, 2019. 39 s. (Informatsiia ta dokumentatsiia). (in Ukrainian)

15. DBN V.2.2-9:2018 Budynky i sporudy. Hromadski budynky i sporudy. Osnovni polozhennia. [na zaminu DBN V.2.2-9-2009; chynnyi z 01.06.2019]. Vyd. ofits. Kyiv: Minrehion Ukrainy, 2019. 45 s. (Informatsiia ta dokumentatsiia). (in Ukrainian)

Аннотация

Шулик Василий Васильевич, доктор архитектуры, профессор кафедры градостроительства, Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова.

Про инклюзивность в теории и практике проектирования зданий и сооружений.

В работе приводится краткий анализ теоретических основ и практического опыта проектирования зданий и сооружений с учетом потребностей лиц с инвалидностью.

Ключевые слова: универсальный дизайн, техническое регулирование, инклюзивность, государственные строительные нормы.

Abstract

Shulyk Vasyl doctor of architecture, professor of the Department of Urban Planning, O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.

On inclusivity in the theory and practice of building and construction design.

The article provides a brief analysis of the theoretical foundations and practical experience of designing buildings and structures, taking into account the needs of persons with disabilities.

To solve the issues of forming a specific environment that takes into account the needs of persons with disabilities, the concept - "universal design" was introduced. It means the design of objects, programs and services, destined to make them maximally suitable for use by all people without the need for adaptation or special design. In recent years, considerable attention has been paid to the implementation of universal design principles in the design and construction of buildings and structures. The effectiveness of the principles of universal design in Ukraine is ensured by the implementation of many regulatory documents. For today state building codes governing the issue of ensuring the inclusivity of buildings and structures are in force.

Practical experience of applying the provisions of state building norms, regulating the issues of ensuring the inclusivity of buildings and structures has been accumulated during the development of design solutions for the construction of

residential and public buildings by specialists of the company “Group of Companies SP». The practice of using the above normative document shows its substantial adaptation to international documents on the rights of persons with disabilities. However, some issues of compliance with the requirements of other regulatory documents for construction in Ukraine remain relevant.

This issue leads to some misunderstandings in the chain of relations: designer - expertise - customer of the project - builder. There is an urgent need to clarify the specific requirements of state building codes governing the inclusivity of buildings and structures. The required condition for the introduction of such documents is their comparison and agreement, both with new and already existing standards.

Keywords: universal design, technical regulation, inclusivity, state building norms.